

La perseverança de Josep M. Grau Pujol

Xavier Ferré Trill

Conec Josep Maria Grau Pujol d'ençà del juny de 1996, des d'aleshores hem mantingut intercanvi de parers i suggeriments al voltant de diverses recerques comarcals. Treballador de mena, ha contribuït amb escreix a la incorporació d'historiadors novells en l'interès per la investigació de la història de la Conca de Barberà, de les Muntanyes de Prades (el Bosc de Poblet) i, en conjunt, de les comarques del Camp de Tarragona.

Grau incita a pensar en objectes d'estudi poc, o gens, treballats. Mogut per una inquietud per matèries que han incidit i incideixen en la vida de la Conca, no és agosarat de dir que és un historiador tot terreny, característica no gaire freqüent en l'àmbit historiogràfic, gairebé monopolitzat per la hiperespecialització present. Per a ratificar aquesta afirmació només cal consultar el seu vast inventari bibliogràfic i copsar estudis pluridisplinars d'interès: patrimoni material i immaterial de Poblet, estats de la qüestió de les revistes publicades a la Selva del Camp (*Pont-Alt*), a la Conca, col·laboració en publicacions pertanyents a les comarques on l'historiador ha exercit com a arxiver (Santa Coloma de Farners, a la Selva, Girona i Tarragona), exhumació de correspondència amb interlocutors de la Conca, que, com la de Josep Conangla i Fontanilles, ha estat de gran utilitat per a conèixer les relacions de montblanquins amb l'advocat independentista exiliat a Cuba, elaboració de retrats biogràfics detallats de polítics, eclesiàstics i activistes patriotes (Ramon Muntanyola), intel·lectuals, editors, llibreters i bibliòfils (Palau i Dulcet).

De fa aproximadament un quinquenni, Josep Maria Grau es dedica amb profit a detallar analíticament i estadística la seqüència de les migracions de la Catalunya central-meridional vers d'altres comarques, amb una activitat econòmica més estratificada –Baix Camp i Constantí–, amb vilatges amb algunes característiques paral·leles amb l'espai conquenc com Riudoms (*Migracions d'entrada i de sortida a Riudoms (1910-1950)* [2018] i amb viles encara no pas absorbides a la Barcelona a la darrerria del vuit-cents (abans de 1897), com fou Sant Gervasi.

Amb tot, si per un fet es caracteritza el *trend* organitzador del nostre historiador és el de dotar de continuïtat la revista-insígnia d'estudis històrics i historiogràfics de la Conca –i una de les capçaleres de renom

del país– l'*Aplec de Treballs*, del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà. Grau –amb un dels suports significats de la publicació, Josep Maria Carreras– n'és el vehiculador material: ideació dels monogràfics, perseguidor de col·laboradors, difusió. És a dir, esdevé el curador fonamental perquè la publicació surti anualment. Feina, doncs, ingrata per a molts, però que alhora és tasca essencial –de base– perquè la iniciativa hagi esdevingut ben consolidada en el decurs dels seus quaranta-un anys d'existència. Ara bé, aquesta revista, i d'altres de comparables, gairebé sempre sota l'empara d'un centre d'estudis comacal, no compten, o compten ben poc, amb el reconeixement de les universitats catalanes. En el context derivat del Pla de Bolonya: voràgine per la quantificació indexada de les publicacions i del ressò internacional (i estatal, més que de vegades pròpiament nacional), aquest tipus de publicacions, que representen l'esforç de la voluntat de subscriptors, col·laboradors i endegadors, acaben essent minoritzades, *aparcades* pel que fa al reconeixement de la qualitat científica. Quin sofisma (identificació d'allò local amb allò localista). En aquest sentit, cal valorar, encara més, l'heroica supervivència del prestigiat *Aplec*.

Però no es tracta únicament d'aquesta capçalera. *El Foradot*– endegada l'any 2000 i en la qual figura com a integrant del consell de redacció, a més de ser-ne actiu col·laborador– i *El Podall* (en versió electrònica) –que s'inicià el 2011 conjuntament amb la col·laboració en les tasques de coordinació de Josep M. Carreras– són altres exemples de publicacions coordinades pel nostre coautor (amb Francesc Badia Batalla) del *Diccionari Biogràfic Històric de Montblanc* [2008]. La tònica d'ambdues revistes és la divulgació d'aspectes de la història del terme montblanquí, o d'estudis que hi facin esment. També però hi tenen cabuda temàtiques d'abast més general que, tractades també des de l'assagisme, afecten qüestions culturals. Totes les publicacions esmentades, doncs, fan un feix determinat per un únic objectiu: oferir elements de treball i de reflexió per a aprofundir comparativament esdeveniments i moviments polítics i culturals que tingueren, o tenen, també ressò a d'altres comarques del Principat.

On situar, doncs Grau? En la mateixa línia, entre d'altres, dels malaurats Joaquim Capdevila (1967-2017) –estudis de la història local de Maldà, de Tàrraga, de l'Urgell en definitiva, i de la dimensió simbòlica del fet nacional– i Gener Gonzalvo Bou (1958-2017), destacat historiador del Monestir de Poblet i del seu mecenes Eduard Toda Güell, de Roser Puig Tàrrach i les seves recerques sistemàtiques de la història social

Al cim del Canigó, amb Mn. Àngel Bergadà, Josep M. Òdena,
Josep M. Grau i el P. Antoni M. Casas.

i cultural, de Valentí Gual i Manel Güell, pel que fa a les recerques d'Història Moderna i iniciatives editorials al nostre entorn territorial, Salvador Palomar per la seva dilatada trajectòria en la conservació i projecció del patrimoni material i immaterial al voltant de la cultura popular. És a dir, trajectòries que malden per la dignificació intel·lectual i cívica d'una història massa amagada, si no bandejada: la de la Catalunya interior. La concepció totalitzadora hi és darrere. Tot just, doncs, una dedicació impagable a l'hora de desfer tòpics, complementar models, de vegades massa generalistes, contribuir a una història nacional policèntrica, i no monopolísticament barcelocèntrica, reflectir lluites i afany, llucar relacions (conflictives) entre ruralitat i pols d'industrialització. Acabar, en definitiva, amb la visió d'una Catalunya, massa sovint mistificada com a part del país sense tremp. Per tots aquests aspectes, i d'altres que hi romanen supeditats, cal mostrar l'acord pel que fa al reconeixement acadèmic que el CECB fa enguany al Josep Maria.